

Het verhaal achter een steen

Wat deed Cees Nieuwenhuis op 12 mei 1940?

Peter Nieuwenhuis bij de in december vernieuwde grafsteen van zijn oud-oom op de Grebbeberg.

FOTO JAN RUYNE

Korporaal Cees Nieuwenhuis sneuvelde in de meidagen van 1940 bij de gevechten op en rond de Grebbeberg. Op zijn grafsteen prijkt een onjuiste sterfdatum. Familielid Peter Nieuwenhuis wil een grafsteen met daarop de juiste datum, hij is bereid daartoe de rechtbank in te schakelen. Peter reconstrueerde wat er in die meidagen met zijn oud-oom is gebeurd.

DOOR JAN RUYNE

RHENEN - Het beeld is hartverscheurend: Gerritje Hofland, net een half jaar getrouwde met Cees Nieuwenhuis, probeert direct na de capitulatie te achterhalen wat er met haar man is gebeurd. Anderhalve maand zwanger vertrekt zij op de fiets vanuit Lochem naar Rhenen en de Grebbeberg om Cees te vinden - dood of levend. Ze wil duidelijkheid. Die duidelijkheid krijgt ze niet, het lot van Cees is op dat moment onbekend en onverrichterzake fietst Gerritje terug naar huis.

Grafsteen twee keer gebruikt

In 1942 werden de eerste grafstenen die door nabestaanden waren geplaatst vervangen door nieuwe. Het werd te rommelig op de begraafplaats met al die verschillende stenen en het ministerie verordonneerde: allemaal dezelfde stenen. Het bijzondere is dat die eerste grafsteen door de familie Nieuwenhuis is meegenomen en jarenlang in de kelderkast bij Gerritje heeft gestaan. Toen de vader van Cees in 1950 overleed werd de steen tevoorschijn gehaald. De achterkant van de steen werd gebruikt voor een nieuwe tekst. De steen werd geplaatst op het graf van senior. Zo werden vader en zoon weer met elkaar verbonden.

Bij de gevechten op en rond de Grebbeberg sneuvelden 380 mannen. Van 340 is de identiteit vrij snel bekend. Veertig anderen worden tijdelijk begraven en een zoektocht naar hun identiteit begint. Gerritje in Lochem koestert hoop dat haar man de dans is ontsprongen, immers het Rode Kruis heeft een melding gekregen dat hij in het buitenland verblijft. Op 17 april 1941 krijgt de vrouw, die inmiddels is bevallen van een dochter, zekerheid. Bij het opgraven van een van de veertig onbekenden komt voor haar onomstotelijk vast te staan dat haar man is gesneuveld. Cees Nieuwenhuis krijgt daarna een eigen graf. Jaren later hertrouwt Gerritje. Dochter Corrie groeit op met een stiefvader, haar echte vader heeft ze nooit gekend. Als Peter Nieuwenhuis in 2003 zijn zoektocht start naar de omstandigheden rond de dood van haar vader is Corrie hem dankbaar. Peter: "Zij weet zo weinig van haar echte vader, zij wil zo graag weten wat er toen is gebeurd. De gegevens die ik heb gevonden bespreek ik met haar."

Reconstructie
Wat Peter heeft weten te achterhalen is het volgende: Cees Nieuwenhuis maakte onderdeel uit van het Derde Bataljon 11 Regiment Verbindingstroepen. Net voor de oorlog uitbrak verbleef zijn afdeling in Amerongen, Cees had onder andere telefoonwacht op het kasteel Amerongen. Op 10 mei werd het verplaatst naar Leersum. Een dag later schreef hij zijn laatste brief aan zijn vrouw: "Alles is en blijf voorlopig goed zullen we hopen. Hou je kalm en wees niet ongerust over mij. We moeten de moed er maar in houden en verder maar afwachten..."

Een dag later kreeg de sectie, waartoe Cees behoorde, bevel de stoplijn op de Grebbeberg te versterken. De fietsen werden in Rhenen achtergelaten en in marstempo gingen de troepen naar de Grebbeberg. Welk lot Cees daar wachtte is niet met honderd procent zekerheid bekend. Maar Peter is er vrijwel zeker van dat Cees en andere Nederlandse militairen compleet verrast werden door een doorbraak van SS-troepen onder leiding van Wäckerle 's avonds rond tien uur op de straatweg naar Rhenen. Een groep van zo'n 40 tot 50 Duitsers brak door de Nederlandse linies en

De trouwfoto van Cees Nieuwenhuis en Gerritje Hofland. Nog geen vijf maand later zou Cees sneuvelen.

bij de ingang van Ouwehands kwam het tot schermutselingen. Het grootste deel van de Nederlanders vluchtte de bossen in, de Duitsers schoten een aantal van hen neer. Dertig Nederlandse krijgsgevangenen werden voortgedreven richting spoorviaduct om te dienen als menselijk schild om een doorbraak bij deze tweede linie te forceren. Dit mislukte. De Duitsers werden teruggedreven en trokken zich terug richting rivier. De stoplijn werd hersteld en de gevechten gingen door.

Neergeschoten

Het lichaam van Nieuwenhuis werd op 18 mei in een greppel gevonden, 35 meter zuid van de straatweg tegenover Ouwehands Dierenpark. Zijn identiteit was weliswaar op dat moment onbekend, maar zijn vrouw heeft hem een jaar later geïdentificeerd. "Het kan haast niet anders", zo zegt Peter Nieuwenhuis "of Cees is met anderen van het Derde Bataljon 11 Regiment de bossen ingevlucht en neergeschoten. Dat betekent dus dat hij op 12 mei is gesneuveld." Ook het feit dat Cees werd

gevonden zonder tuniek wijst hierop. Meerdere mannen die op die plek en die dag sneuvelden zijn zonder tuniek gevonden: de Duitsers dwongen de Hollanders hun tuniek uit te trekken. De grafsteen van Cees Nieuwenhuis is in december vervangen. Op de oude steen stond dat de dode tussen 10 en 15 mei 1940 is gesneuveld, op de nieuwe staat 13 mei als sterfdatum. "De overlijdensakte van de plaatselijke begraafondernemer vermeldt 13 mei 1940. Dat is het uitgangspunt geweest voor de datum op de nieuwe grafsteen. Maar de datum is onjuist."

] Peter is op zoek naar meer gegevens die zijn verhaal nog sterker maken. Ook is Nieuwenhuis op zoek naar de nabestaanden van Jacob Sellies, dit is de man die de rapporten Sellies maakte tijdens de begravingen. Hij is begraven op de algemene begraafplaats Noord in Oosterbeek.

Peter Nieuwenhuis, Barchemeweg 11, 7271 EW Borculo; email: p.nieuwenhuis3@kpnplanet.nl

De verbindingsafdeling waartoe Cees behoorde, hier nog op een foto in Noord-Holland. Cees staat helemaal links.

Kistje met oude foto's

Peter Nieuwenhuis was zestien jaar oud toen hij, kort voordat zijn oma overleed, inzage kreeg in een kistje met oude foto's en brieven. Het kistje bevatte herinneringen aan de familie Nieuwenhuis en de interesse van Peter was gewekt. Al bijna vijftien jaar doet hij stamboomonderzoek waarbij hij speciale aandacht heeft voor de tragische dood van oud-oom Cees.

De persoonlijke eigendommen van de doden werden geregistreerd, evenals de vindplaats, en in enveloppen gestopt.